

*'Naiv muss jedes wahre Genie sein,
Oder es ist keines.'*

Friedrich Schiller

De geur van rozen, vermengd met de hemelse koren van aartsengelen, cherubijnen en serafijnen uit zijn vroegste jeugd, was steeds doortrokken van de rustige, gelaten en betrouwbare aanwezigheid van zijn vader.

Was zijn moeder een vlinder, hij was een dikke knoestige boom....

Hij zat 's avonds in zijn stoel, verspreidde de heerlijke geur van pijptabak en las de krant of een boek. Hij zei niet veel, kreeg daar ook niet de kans voor, maar hij wás er.

Hij was toegeeflijk voor zijn vrouw, keek af en toe glimlachend over zijn krant en zei altijd:

'Als ik ooit één van jouw engelen of aartsengelen tegenkom, zal ik hem de groeten van je doen – en erin geloven. Tot die tijd hou ik een voorzichtige slag om de arm, kind. Na de dood zal ik weten of er leven na de dood is – of ik weet helemaal niks meer!'

'Jij bent de meest nuchtere vent op aarde!' riep ze dan vertwijfeld uit. Maar ze had zijn nuchtere rust oh zo nodig.

Ook tegenover zijn kinderen was hij rustig en toegeeflijk. Slechts één keer liet hij zich iets ontvallen wat leek op een oordeel. Moeder had een verhaal aan de kinderen verteld, waarin ze haar spirituele ideeën had verweven.

Op aarde vond je niets, als je naar de dingen verlangde.... het werkelijke leven vond je in de geest, die aan alle dingen ten grondslag lag. Niet een pantheïstische geest doorweefde de hele schepping, maar een uitermate gedifferentieerd koor van geestelijke wezens...

Het was alsof vader niet geluisterd had, maar aandachtig had zitten lezen in één van zijn geliefde geschiedenisboeken. Maar toen ze uitverteld was, legde hij zijn boek op zijn schoot, trok een paar maal bedachtzaam aan zijn pijp en zei:

‘Kindje, wat vertel je nu toch allemaal! Kijk eens naar die dichte deur daar....’ Hij wees op de kamerdeur, ‘en loop eens door de schijn van de materie heen? Je ligt straks beslist met een hersenschudding plat, vrouwtje. De hardheid van de materie is nogal reëel hoor. Ik was vroeger een wat luie jongen – en als ik met een vier thuis kwam kreeg ik op mijn broek. Dan word je wel gauw van zulke fantastische voorstellingen verlost.’ Hij wees met zijn pijp op zijn zoon en zei: ‘Dat zou voor die knaap ook niet slecht zijn. Maar van jou moeten ze in wolken gebed blijven en mogen ze zich nooit stoten!’

Na die uitzonderlijk lange monoloog trok hij nog een paar maal aan zijn pijp, nam zijn boek weer op en las rustig verder.

Ze maakte nooit ruzie waar de kinderen bij waren – misschien maakte ze helemaal nooit ruzie. Ze zei ook nu niets, wenkte de kinderen en stopte ze in bad. Maar de woorden van vader hadden diepe indruk op de zoon gemaakt. Hij bewonderde zijn vader in stilte, en de mooiste ogenblikken in zijn jeugd waren de momenten dat zijn moeder les gaf en hij bij zijn vader op schoot mocht. Vader zei dan ook niet veel, niks eigenlijk... maar de geur

van zijn wollen trui en de pijptabak, de sterke arm om zijn schouder en de wippende knie waarop hij paardje reed vervulden hem met intens kinderlijk geluk.

Vader was chef op een bankkantoor, werkte van negen tot vijf en daarbuiten deed hij eigenlijk niets – behalve lezen en eten... en de uitspraken van moeder relativieren. Hij was beslist de meest reële man die er bestond. Hij vond het groeiende ongeloof van zijn zoon even onbegrijpelijk als het geëxalteerde geloof van zijn vrouw. Waarom hielden ze zich toch niet gewoon aan de werkelijkheid? Dat er materie bestond was toch logisch.... en of er een geest aan ten grondslag lag – tja, het zou best kunnen, maar die liet zich dan in elk geval niet zien.... Als je geldgebrek had, dan voelde je toch pijnlijk de realiteit van het materiële? En als je innig tevreden was – nu, misschien was dat wel een blijk van geest. Een mens wist gewoonweg nog niet genoeg – dus hou je nu maar aan wat je wél weet!

In de puberteit botste hij wel eens met zijn vader, maar nooit vanwege hem. Tom uitte zijn irritatie aan zijn moeder vaak heel grof – en dan nam vader het voor haar op. Hij was een beminnelijk mens, en kon de heftige reacties van zijn zoon niet begrijpen. Hij vermaande rustig en Tom luisterde dan meestal wel. Hij zag zijn vader maar één keer echt kwaad. Hij was weer eens met zijn vrienden aan komen zetten, ze hadden met z'n allen gegeten, pils gedronken en gebrald. Toen ze weg waren ging ma zoals altijd alles opruimen, vegen en boenen. Pa zei van achter zijn boek:

‘Help ma een beetje, Tom. Ze is moe, zie je dat niet?’

‘Ze heeft een dwangmatige poetsneurose. Daar doe ik niet aan mee!’ mopperde hij en ging zitten. ‘Trouwens, jij

blijft ook altijd zitten.'

Hij voelde onmiddellijk dat hij dat niet had moeten zeggen. Vader legde zijn pijp en zijn boek neer en zei luid:

'Help je moeder, Tom!'

'Laat hem nu maar....' suste ma.

Tom bleef zitten.

Vader stond op en riep luid en driftig:

'Help je moeder, rotjong!'

Tom bleef zitten en werd bang. Hij had een diepe bewondering voor zijn vader, voor zijn rust, zijn grootmoedigheid, zijn werkelijkheidszin. Soms had hij naar dat pak op zijn broek verlangd.... naar een vaderlijke terechtwijzing. Maar nu kwam er meer dan dat – en hij zat stokstijf in zijn stoel. Hij zag zijn vader met grote stappen op zich afkomen, zijn moeder en zus begonnen te gillen.

'Sta op en vecht als een vent!' schreeuwde vader.

Nooit, nooit zou hij met zijn vader vechten.... hij verborg het hoofd in zijn armen en hij voelde vuistslagen.... het laatste oordeel, waar zijn moeder altijd over sprak. Het hield gauw op en zijn vader verdween.... Hij zat nog steeds en huilde. Zijn moeder kwam met een nat washandje en suste en betuttelde hem. Pa! Papa! riep hij in zichzelf. Papa....

'Laat me!' riep hij en rende het huis door, op zoek naar zijn vader. Hij vond hem in de balletzaal. Hij stond daar en streelde de tutu die aan een hanger voor de spiegel hing. Rustig keek hij Tom aan en zei:

'Ik hou van haar, jongen. Ik hou zielsveel van haar. Zie je dan niet hoe moe ze is, dat ze het zwaar heeft?'

Hij kon alleen maar zeggen:

'Papa....'

Vijf jaar later was ze dood. Vader was vertwijfeld, ontroostbaar, stil. Elke avond zat hij in zijn stoel en huilde. Zijn dochter was het huis uit, zij studeerde wiskunde. Maar Tom woonde nog thuis en hij maakte elke dag het verdriet van zijn vader mee. Hij wilde hem troosten, maar had geen woorden. Zelf vond hij het nog een bevrijding.... een geweldige overbezorgdheid was immers geweken. Maar vader huilde.... ook dit verdriet was immers een werkelijkheid.

‘Jij hebt haar niet gekend zoals ik, Tom’, zei hij op een avond. ‘Ze was oprecht in alles wat ze geloofde. Anders zou ik het toch allemaal belachelijk hebben gevonden? Ze was zo écht als maar kan! Ze was de vredelievendheid zelf, haar afschuw van grofheid was oprecht. Als ik denk aan dat mooie lichaam en hoe dat uitteerde.... oh jongen, het is onverdraaglijk!’

Na een jaar werd hij rustig en begon het verdriet in Toms hart, alsof hij het overnam....

Vader zat weer 's avonds te lezen, Tom kocht een tv. Op een avond zei vader:

‘Jongen, ik heb het huis verkocht. Ik kan hier niet leven.... We gaan op een etage wonen, je kunt mee als je wilt. Van het geld kun je een friture kopen. Maak wat van je leven, jong!’

Tom zat een tijd voor zich uit te kijken en antwoordde toen:

‘Ik heb me ingeschreven om volgend jaar de Mavo te halen, pa. Mijn baas wil stoppen met werken en heeft mij zijn zaak aangeboden. Maar ik wil toch eerst een diploma halen.’

Vader keek verbaasd.

‘Waarom?’